DE GROENE OS

OERKRACHT UIT DE NATUUR

E-book

Luchtwegklachten bij paarden

Beste dierenvriend,

Wat goed dat je geïnteresseerd bent in onze kennis over luchtwegproblemen bij paarden en dit e-book hebt gedownload. We hebben het samengesteld uit de paardenblogs van onze veterinair natuurgeneeskundigen en aangevuld met onze meest up-to-date kennis.

Dit e-book staat vol praktische informatie en nuttige tips. Natuurlijk blijven wij ondertussen niet stilzitten en zullen onze kennis over paarden blijven delen door het schrijven van nog meer blogs op onze website www.degroeneos.nl.

Heb je vragen over de gezondheid van je paard? Elke vrijdag van 9.00 tot 10.00 houden onze natuurgeneeskundig therapeuten een gratis telefonisch spreekuur: 023-534 8469.

Het is belangrijk dat je weet dat de informatie in dit e-book bedoeld is voor educatieve doeleinden en niet het advies van een dierenarts vervangt.

Wij wensen je alvast veel leesplezier.

Hartelijke groet,

Het team van **De Groene Os**

Natuurlijk kun je dit e-book doorgeven aan iedereen die je kent en geïnteresseerd is in paardenverzorging, graag zelfs, zolang je De Groene Os maar vermeldt als bron of een weblink legt naar www.degroeneos.nl.

© De Groene Os | versie 1 |september 2020 | www.degroeneos.nl

Inhoud

1. Waarom hebben zo veel paarden luchtwegklachten? 4
2. Onschuldige ziekte of serieus gevaar? 5 vragen over droes 5
3. Influenza en andere luchtweginfecties 8
4. Wat je nog niet wist over rhinopneumonie 11
5. Allergische luchtwegaandoeningen bij het paard 15
6. Ja, het bestaat écht: hooikoorts bij paarden 18
7. Tips tegen stof in de paardenstal 21
8. Onkruid of geneeskrachtige plant? Het gebruik van kleefkruid voor dieren 23
9. Zin en onzin over knoflook voeren aan dieren 25
10. De 10 toepassingen van zoethout 28
11. De 5 bewezen toepassingen van L-lysine 30
12. Een aantal populaire luchtwegkruiden 33

1. Waarom hebben zo veel paarden luchtwegklachten?

Ontzettend veel paarden hebben luchtwegproblemen of krijgen daar ooit mee te maken. Net zoals klachten aan de benen en de rug zorgen luchtwegproblemen ervoor dat veel paarden niet meer kunnen uitvoeren waar mensen ze ooit voor hebben aangeschaft: (wedstrijden) rijden of op een andere manier samen sportief bezig zijn. Dit klinkt misschien wat cru, maar paarden zijn bij uitstek echte bewegingsdieren, dus als ze niet lekker kunnen rennen en dollen zonder hoestbui, is hun welzijn ernstig in gevaar.

Luchtwegproblemen kunnen acuut of chronisch zijn. Acute luchtwegproblemen worden bijvoorbeeld veroorzaakt door bacteriën of virussen. Een gezond paard kan dit met de juiste verzorging de baas. Chronische luchtwegklachten zijn vaak een groter probleem en regelmatig het gevolg van een infectie die het lichaam niet goed heeft kunnen verwerken of die niet goed behandeld is en blijvende gevolgen heeft.

We kunnen pas echt goed aan preventie doen als we de oorzaak weten van al die hoestende, proestende en snotterende paarden. Waarom zijn luchtwegproblemen zo'n veelvoorkomend issue onder onze geliefde paarden?

We kunnen er niet omheen dat de manier waarop we onze paarden houden invloed heeft op deze klachten. Paarden zijn gemaakt om buiten in de frisse lucht te leven en voornamelijk met hun hals en hoofd laag bij de grond gras te eten.

Dat staat in schril contrast met donkere stallen waar het naar ammoniak ruikt, de lucht stoffig is en waar de paarden met het hoofd omhoog eten en vaak een matige kwaliteit hooi voorgeschoteld krijgen. Dit klinkt misschien extreem als je je paarden grotendeels buiten hebt lopen, maar veel paarden leven een groot deel van hun leven in een stal waar de luchtkwaliteit zeer te wensen overlaat en waar ze slechts een paar uurtjes naar buiten kunnen.

Een groot deel van de oplossing is dus frisse lucht en goed ruwvoer. Maar natuurlijk is er veel meer te vertellen over luchtwegklachten bij paarden. Dit e-book behandelt een aantal veelvoorkomende luchtwegklachten. We hopen je inzicht te geven in de vele mogelijkheden die natuurgeneeskunde daarbij kan bieden.

2. Onschuldige ziekte of serieus gevaar? 5 vragen over droes

Droes is een vervelende infectieziekte aan de luchtwegen van paarden. Deze infectie kan gevaarlijk zijn en is zeer besmettelijk. Gek genoeg bestaat er geen meldingsplicht voor droes. Reden genoeg om zelf voldoende kennis te hebben over deze veelvoorkomende ziekte en je verantwoordelijkheid te nemen om besmetting te voorkomen.

1. Wat is droes?

Droes wordt veroorzaakt door de bacterie *Streptococcus equi*. Dit hardnekkige beestje geeft een infectie aan de voorste luchtwegen en lymfeknopen in de keel van het paard. Hierdoor ontstaat het kenmerkende abces, wat voor veel ongemak zorgt.

Droes komt veel voor en is zeer besmettelijk. Bijna alle paarden maken wel een keer in hun leven een infectie door. In de meeste gevallen zijn jonge paarden de pineut, maar ook oudere dieren kunnen de ziekte krijgen. Als paarden de ziekte hebben gehad, zijn ze korte tijd immuun. Op latere leeftijd kunnen ze het echter opnieuw krijgen.

Wat deze bacterie zo vervelend maakt, is dat het in de omgeving wekenlang kan overleven en zo meer paarden kan besmetten. Het overleeft in de stal, in de weide, op borstels en in dekens, en kan via mensen overdraagbaar zijn. Mensen kunnen de ziekte zelf niet krijgen.

Niet alle paarden die de bacterie bij zich dragen worden ook ziek. Deze paarden zonder symptomen worden dragers genoemd. Bij hardnekkige infecties op een stal is het belangrijk erachter te komen welke dieren dit zijn, de dierenarts kan hierbij helpen.

2. Hoe herken je droes?

De symptomen in het beginstadium van droes zijn niet altijd even duidelijk. De belangrijkste verschijnselen zijn:

- dikke lymfeknopen bij de luchtzakken in de keel (hier kan later een abces ontstaan)
- koorts
- sloom, niet willen eten
- neusuitvloeiing

Zeker als er in het begin alleen neusuitvloeiing is, kan het gemakkelijk voor wat anders worden aangezien. Bel daarom de dierenarts voor een goede diagnose als de keel dik wordt en je koorts waarneemt.

3. Wat is het gevaar van droes?

De meeste paarden maken een keer droes door en herstellen hier goed van. Toch is droes niet zo onschadelijk als het lijkt. De andere lymfeknopen in het lichaam kunnen ook ontstoken raken en er kan een longontsteking bijkomen. De droesbacterie kan in ernstige gevallen in de bloedbaan terechtkomen. Dit wordt verslagen droes genoemd en is in veel gevallen dodelijk.

Bel daarom de dierenarts bij het vermoeden van droes. Het kenmerkende abces in de lymfeknopen bij de keel van het paard zorgt voor een groot deel van de klachten: het paard heeft pijn door het abces, voelt zich ellendig door de koorts en heeft minder eetlust. Als het abces eenmaal opengebarsten is, zie je de dieren vaak vlot opknappen. Het is wel zo dat bij het openbarsten enorme hoeveelheden bacteriën vrijkomen en dat juist dan het besmettingsgevaar groot is. Apart houden van de andere dieren blijft dus belangrijk, ook als het paard al aan het opknappen is.

4. Hoe kan droes behandeld worden?

Als de dierenarts is geweest voor een diagnose, is vooral stalhygiëne erg belangrijk.
Om een droesinfectie onder controle te krijgen, zul je de juiste maatregelen moeten nemen:

- De stal moet dicht voor paarden van buitenaf en paarden van stal mogen niet van het terrein af. Omdat de droesbacterie lang kan overleven in de omgeving moet dit tot 6 weken na herstel worden volgehouden.
- Voor droes is helaas nog geen meldingsplicht, maar er is wel een landelijk meldpunt.
- Zieke dieren én de geïdentificeerde dragers moeten geïsoleerd worden om te voorkomen dat gezonde dieren besmet worden.
- Onthoud dat mensen geen droes kunnen krijgen, maar het wél kunnen overbrengen. Denk er dus aan goed je handen te wassen als je een ander paard hebt geaaid. En als je echt op een andere stal moet zijn, reinig je schoenen en vervang je kleren.
- De Gezondheidsdienst Dieren heeft een overzichtelijk protocol voor de aanpak van droes, je kunt dat hier vinden.

Medicijnen en kruiden

Er is niet één oplossing tegen droes. In een vroeg stadium kan de dierenarts antibiotica voorschrijven. Later heeft dit vaak een averechts effect omdat het de rijping van het abces vertraagt. Verder worden soms pijnstillers en ontstekingsremmers gebruikt.

Kruiden kunnen ook uitkomst bieden. Je kunt het immuunsysteem stimuleren en ontstekingen tegengaan met kruiden als **Echinacea purpurea** (rode zonnehoed), **Hydrastis canadensis** (Canadese geelwortel) en **Uncaria tomentosa** (kattenklauw).

CBD kan ook ingezet worden: deze stof heeft een mooie combinatie tussen pijnverlichting en het tegengaan van ontstekingen.

Om het paard te helpen herstellen zijn een **multivitamine** en **probiotica** aan te raden om de weerstand weer op peil te krijgen.

Omdat ieder dier weer anders is en omdat we op deze plaats geen middelen mogen noemen, adviseren we je graag persoonlijk. Neem hiervoor contact met ons op.

Uitwendig is **groene leem** perfect om op het abces te smeren. Door de trekkende werking bevordert dit de rijping. Als het abces eenmaal is opengebroken, is het aan te raden om de lege holte te spoelen met een jodiumoplossing.

Als het paard erg benauwd is, kun je gaan stomen. Zet een emmer warm water met twee handen vol stoomkruiden in een hoek van de stal waar het paard er makkelijk boven kan hangen. Het is wel belangrijk dat het paard een eigen keus heeft, dwing hem dus niet boven de emmer, maar laat hem zelf kiezen.

Stomen kan ondersteunen als een paard zich zo rot voelt dat de eetlust afneemt en hij minder wil drinken. Als je dit waarneemt is het ook weer tijd om de dierenarts te bellen, het paard moet absoluut blijven eten en drinken.

5. Wat kun je doen om droes te voorkomen?

Het liefst voorkom je natuurlijk een droesbesmetting. Ook hier is goede hygiëne heel belangrijk. Zorg dat je bekend bent met het droesprotocol, ook als jouw stal er nog nooit mee te maken heeft gehad.

Wees voorzichtig met contacten met vreemde paarden, vooral via neus-aan-neuscontact kan droes gemakkelijk worden overgebracht.

Zorg altijd voor eigen spullen voor je paard (dekens, borstels), zeker als je wedstrijden rijdt is dit belangrijk. Denk hierbij ook aan je eigen emmers voor voer en water.

Er bestaat een vaccinatie tegen droes. De meeste vaccins zijn tegen een virus, maar dit vaccin werkt op een eiwit in de bacterie. Een vaccin van enkele jaren terug gaf erg veel bijwerkingen en was niet goed werkzaam. Het lijkt erop dat het nieuwe vaccin beter is, maar er zijn nog steeds problemen: het is kort werkzaam, biedt geen volledige bescherming en er worden nog steeds bijwerkingen gemeld. Toch kan het voor hoog-risico-stallen een optie zijn om gezonde paarden te laten inenten. Het risico op bijwerkingen neemt namelijk toe als een dier niet fit is.

Bij alle infectieziekte is een goede weerstand natuurlijk superbelangrijk! Goede voeding, beweging en sociale contacten zijn hierbij de heilige drie-eenheid. Kruiden en voedingssupplementen kunnen ook helpen, we adviseren je graag!

3. Influenza en andere luchtweginfecties

Ontzettend veel paarden hebben luchtwegproblemen of krijgen daar ooit mee te maken. Net zoals klachten aan de benen en rug, zorgen luchtwegproblemen ervoor dat veel paarden niet meer kunnen uitvoeren waar mensen ze ooit voor hebben aangeschaft: (wedstrijden) rijden of op een andere manier samen sportief bezig zijn. Dit klinkt misschien wat cru, maar paarden zijn bij uitstek echte bewegingsdieren, dus als ze niet lekker kunnen rennen en dollen zonder hoestbui, is hun welzijn ernstig in gevaar.

Acute en chronische infecties

Luchtwegproblemen kunnen acuut of chronisch zijn. Acute luchtwegproblemen worden bijvoorbeeld veroorzaakt door bacteriën of virussen. Een gezond paard kan dit met de juiste verzorging de baas. Chronische luchtwegklachten zijn een groter probleem en meestal het gevolg van een infectie die het lichaam niet goed heeft kunnen verwerken of die niet goed behandeld is en blijvende gevolgen heeft.

Waarom hebben zo veel paarden luchtwegklachten?

We kunnen pas echt goed aan preventie doen als we de oorzaak weten van al die hoestende, proestende en snotterende paarden. Waarom zijn luchtwegproblemen eigenlijk zo'n veel voorkomend issue onder onze geliefde paarden?

We kunnen er niet omheen dat de manier waarop we onze paarden houden invloed heeft op deze klachten. Paarden zijn gemaakt om buiten in de frisse lucht te leven en voornamelijk met hun hals en hoofd laag bij de grond gras te eten.

Dat staat in schril contrast met donkere stallen waar het ruikt naar ammoniak, de lucht stoffig is en waar paarden met hun hoofd omhoog eten en vaak een matige kwaliteit hooi voorgeschoteld krijgen.

Dit klinkt misschien extreem als je je paarden grotendeels buiten hebt lopen, maar veel paarden leven een groot deel van hun leven in een stal waar de luchtkwaliteit zeer te wensen overlaat en waar ze slechts een paar uurtjes per dag naar buiten kunnen.

Luchtweginfecties

Bij acute luchtwegklachten is er meestal sprake van een virusinfectie. Een voorbeeld hiervan is een infectie met influenza, de belangrijkste veroorzaker van wat wij griep noemen.
Een dergelijke infectie kan zich uiten als een milde verkoudheid of als het klassieke (en zeer serieus te nemen) influenzabeeld. Als dat het geval is, zijn paarden echt flink ziek en kunnen hun organen aangetast raken. **Als er klachten zijn, laat je paard dan altijd onderzoeken door de dierenarts.**

Influenza herkennen

Gelukkig komen de echte influenzaepidemieën niet zo veel meer voor dankzij een fanatiek vaccinatiebeleid. En dat is maar goed ook, want voor paarden kan influenza echt gevaarlijk zijn.

De symptomen zijn:

- Neusuitvloeiing
  Meestal helder vocht, soms wat slijmeriger
- Hoesten en proesten
  Soms komt er ook slijm mee
- Koorts
  Verhoging rond 39 - 40°C

Verspreiding via lucht, handen en spullen

Influenza is enorm besmettelijk en kan onder de juiste omstandigheden veel paarden ziek maken.

Er zijn verschillende soorten van het influenzavirus en die muteren ook nog eens geregeld. Vaccineren doet veel goeds, maar het geeft geen 100% bescherming. Als gevaccineerde paarden het virus toch krijgen, worden ze vaak wel minder heftig ziek.

Vooral waar veel paarden samenkomen, zoals op drukke stallen of wedstrijden, kan het virus zich razendsnel verspreiden via de lucht en oppervlakten zoals handen en materialen (poetsspullen en voer- en drinkbakken).

Hoe kun je je paard helpen?

Als je vermoedt dat je paard influenza heeft of de bovenstaande symptomen vertoont, neem dan als eerste contact op met je dierenarts. Luchtwegklachten moet je absoluut serieus nemen en gelijk behandelen. Ook kun je met je dierenarts overleggen over quarantaine van je paard en/of de stal. Natuurlijke middelen kun je tijdens en na de behandeling van je dierenarts inzetten om het immuunsysteem te ondersteunen en de luchtwegen te verzorgen.

Zieke paarden gaan op rust

Paarden met influenza of het vermoeden daarvan moeten absoluut op rust. Het immuunsysteem is nu superdruk bezig, extra arbeid is dan gewoon teveel en een secundaire infectie met bacteriën of virussen ligt op de loer.

Als er geen koorts is, mag je paard wel naar buiten! Veel frisse lucht (geen tocht) is goed. Ook als je paard wel flink ziek is, is frisse lucht belangrijk.

Pas op met stof en schimmels uit de omgeving en in het ruwvoer. Ook sommige soorten krachtvoer, zeker als het in grote hoeveelheden is opgeslagen, kan veel stof bevatten.

Het gevaar van influenza is dat er secundaire infecties optreden met bijkomende virussen of bacteriën waardoor je paard erg ziek kan worden. Ook kan een luchtweginfectie (bijvoorbeeld onder invloed van stof en schimmels) chronisch worden.
Er kan dan een overgevoeligheid voor deze deeltjes optreden wat op zijn beurt dan weer kan leiden tot dampigheid, COPD, RAO of paardenastma (pagina 15).

4. Wat je nog niet wist over rhinopneumonie

Als het woord rhinopneumonie (of in de wandelgangen ‘rhino’) valt, slaat vaak de paniek bij paardenmensen toe. Dat is begrijpelijk, de gevolgen van een uitbraak kunnen immers dramatisch zijn. Er bestaan echter ook veel fabeltjes over deze aandoening.
Wist je bijvoorbeeld dat bijna 100% van de paarden het rhinovirus bij zich draagt? En wist je dat natuurgeneeskunde goed inzetbaar is bij zowel het voorkomen van rhinopneumonie als bij het ondersteunen van een behandeling?

Tijd voor een uitgebreid artikel over rhino!

Wat is Rhinopneumonie?

Rhinopneumonie is een virusinfectie die veroorzaakt wordt door een variant van het herpesvirus. In de meeste gevallen is er sprake van een plotseling optredende verkoudheid. Er is neusuitvloeiing, soms koorts en wat hoesten en proesten. Dezelfde symptomen zie je bij het influenzavirus. In de meeste gevallen verdwijnen de symptomen na ongeveer een week.

Rhino kan echter ook serieuze gevolgen hebben. Dit hangt af van de variant die er heerst. Er bestaan 2 verschillende varianten van dit virus: EHV1 en EHV4.

EHV4 geeft verkoudheidsverschijnselen, maar EHV1 kan ook de abortusvorm en de neurologische vorm van rhinopneumonie veroorzaken.

Verschillende vormen

- **Verkoudheidsvorm**

Bij deze variant is er sprake van typische verkoudheidsverschijnselen zoals geïrriteerd slijmvlies, hoesten en proesten en neusuitvloeiing. Soms is er sprake van koorts en een verminderde eetlust. Als je paard rust en voldoende frisse lucht krijgt, zijn de klachten meestal binnen een week weer over. Bij kwetsbare dieren kan soms een secundaire infectie optreden doordat de weerstand verzwakt is.

Als EHV4 niet voldoende zorg krijgt, kan het leiden tot secundaire problemen, wat weer schade aan de longen kan geven waardoor COPD/RAO kan ontstaan.

- **Abortusvariant**

Bij drachtige merries kan EHV1 verwerping veroorzaken. Abortus vindt 1 tot 4 maanden na de infectie plaats. Meestal worden de veulens daardoor te vroeg en dood geboren. De abortus verloopt voor de merrie meestal vlot en probleemloos. Een enkele keer komt een veulen levend ter wereld, maar is dan te zwak om te overleven.

- **Neurologische vorm**

Gelukkig is de neurologische vorm zeldzaam. Ook deze wordt veroorzaakt voor EHV1. Als dit het geval is, raken het centrale zenuwstelsel en de hersenen aangetast. Symptomen treden sneller op dan bij de abortusvariant: binnen 14 dagen na infectie. Het meest voorkomende symptoom is ataxie: een ongecontroleerde beweging en gang. De meeste klachten zie je aan de achterhand. Als er verlamming van de benen optreedt, is dit vaak aan de achterbenen. Verder kan de anus verlammen waardoor deze een beetje blijft openstaan en je paard moeite heeft met plassen. Ook de blaas kan verlamd raken.

Paarden kunnen van deze vorm herstellen, mits ze de juiste, intensieve zorg krijgen. Het is van groot belang dat ervoor wordt gezorgd dat de paarden blijven staan. Paarden die gaan liggen en langer dan een dag blijven liggen, hebben een zeer slechte prognose. Voor de paarden die op de been blijven, is de prognose redelijk, maar het herstel kan maanden tot jaren duren. Vooral de ataxie kan nog lang aanwezig blijven.

Verspreiding

Een extra lastigheid bij herpesvirussen is dat dieren drager blijven, ook als ze geen symptomen meer vertonen. Dieren met een verlaagde weerstand kunnen dan weer de symptomen krijgen. Op het moment dat de symptomen aanwezig zijn, wordt het virus actief uitgescheiden.

Het virus wordt overgedragen door uitscheiding uit de luchtwegen zoals neusuitvloeiing. Hierin kan het virus overleven en dus bijvoorbeeld via kleding worden overdragen. Stallen, borstels, voerbakken en dergelijke kunnen besmet zijn.

In het geval van de abortusvariant worden er zeer grote hoeveelheden van het virus uitgescheiden in de vrucht en het vruchtwater.

Vaccin en preventie

Er is een vaccin tegen rhinopneumonie beschikbaar met verschillende resultaten. Het vaccin is werkzaam tegen EHV4 en de abortusvorm van EHV1 (dus niet tegen de neurologische vorm). Het vaccin kan echter niet helemaal voorkomen dat rhino toch grip krijgt. In het gunstigste geval zijn de symptomen dan minder. Als niet alle paarden volgens schema gevaccineerd worden, geeft het onvoldoende bescherming.

Voor een fokker kan een goed vaccinatieprogramma wel onderdeel uitmaken van een preventieplan om rhino te voorkomen en zo de kans op de abortusvariant in ieder geval te verkleinen.

Weerstand

Paarden met een lage weerstand hebben een grotere kans om een infectie met rhinopneumonie te ontwikkelen. Om een uitbraak van rhino te voorkomen, moet hier dus voldoende aandacht aan besteed worden. Jonge en oude paarden met veel stress zijn extra kwetsbaar. Daarnaast is het goed om te weten dat uitbraken van rhino vooral in de herfst en winter plaatsvinden. Mogelijk is dit omdat de meeste paarden dan meer binnengehouden worden en de infectiedruk dus hoger is.

Een goed functionerend immuunsysteem begint met de basisvoorwaarden voor een gezond en gelukkig paard: goed voer, voldoende vrije beweging en ontspannen sociaal contact. Als hier niet aan voldaan wordt, zorgt dit voor stress in het hoofd en/of lichaam, wat een regelrechte aanslag is op het immuunsysteem. Om de weerstand zo goed mogelijk te houden, kunnen voedingssupplementen ingezet worden.

L-Lysine

L-Lysine is een aminozuur en heeft een remmende invloed op de vermenigvuldiging van herpesvirussen in het lichaam.

Dit is ontdekt nadat de antagonist (tegenhanger) van lysine, arginine, groeibevorderend op herpesvirussen bleek te zijn. Uit dit onderzoek kwam naar voren dat als er in verhouding veel meer lysine dan arginine aanwezig is, de vermeerdering van virussen onder controle gehouden wordt. Als er maar voldoende lysine in het lichaam is, wordt de opname van arginine geremd.

Apart van het eten

Lysine is het beste werkzaam als het niet over het voer gegeven wordt, maar juist tussen de voerbeurten door. Het beste is een ½ uur vóór het voeren of 2 uur na het voeren.

Toedienen gaat het makkelijkst door het poeder met een beetje water te mengen, op te zuigen met een injectiespuitje (zonder naald), en het daarmee toe te dienen in de mond.

Wil je meer weten over wat je kunt doen bij rhino in de omgeving? Vraag advies!

Wat kun je verder doen?

Preventie

De allerbeste manier om ervoor te zorgen dat je paard niet ziek wordt, is het immuunsysteem goed te laten functioneren:

Basisvoorzieningen

- Zorg voor ruim voldoende goede kwaliteit ruwvoer, een mineralenliksteen, onbeperkte toegang tot vers drinkwater, en als je paard het nodig heeft een kleine hoeveelheid krachtvoer.
- Basisvoorzieningen voor je paard houden ook in dat er voldoende vrije beweging en sociale contacten zijn. Je paard kan in een onrustige kudde, waar bijvoorbeeld continu nieuwe paarden bijgeplaatst worden en weer weggaan, gestrest raken.
- Stress is een factor die voor een flinke dip in de weerstand kan zorgen waardoor virussen als EHV1 en EHV4 vat op je paard kunnen krijgen.

- Natuurlijk is stress niet altijd te vermijden en een beetje stress kan ook best positief zijn. Paarden zijn niet van suiker. Maar houd in het achterhoofd dat als er rhino in de omgeving heerst, je stressvolle situaties beter kunt vermijden.
- Met name voor een fokker kan vaccineren een overweging zijn. Zorg dan dat alle paarden in het juiste vaccinatieschema worden geënt. Wees ervan bewust dat ook het vaccin geen 100% bescherming geeft. 2 weken na de vaccinatie een korte drainagekuur (4-6 weken) kan helpen om de negatieve gevolgen van de enting te verminderen.

Rhinopneumonie heerst in de omgeving (maar niet op eigen stal)

- Uiteraard worden nu ook de bovenstaande maatregelen in acht genomen.
- Zorg dat je paard niet in contact komt met paarden uit de besmette stal. Als er rhino heerst, wordt er uiteraard geadviseerd om een stal te sluiten voor bezoek van buitenaf en geen paarden van en op het terrein te laten gaan, maar er zijn (vreemd genoeg) geen wettelijke verplichtingen.
- Gebruik je gezonde verstand qua hygiëne van de materialen die je op stal gebruikt, alsook je kleding, het gebruik van de stal van je paard etc.
- Kruiden en voedingsstoffen kunnen worden ingezet ter ondersteuning. Wil je weten wat voor jouw situatie geschikt is? Vraag advies!

Paard met rhino of op stal heerst rhino

- Uiteraard komt hier als allereerste een dierenarts bij! Deze maatregelen zijn aanvullend op het advies van de dierenarts.
- Neem strenge hygiënemaatregelen en zorg ervoor dat voor ieder paard de eigen spullen gebruikt worden. Gemeenschappelijke spullen zoals kruiwagens en voerkarren moeten goed ontsmet worden. Paarden die symptomen vertonen kunnen het beste apart staan en steeds als laatste verzorgd worden.
- Geef een paard met rhinopneumonie rust. Frisse lucht is heel heilzaam bij verkoudheidsverschijnselen. Ga bijvoorbeeld aan de hand rustig wandelen of wat grazen en blijf op eigen terrein i.v.m. mogelijke verspreiding naar andere stallen.
- De verzorging van een paard met de neurologische vorm kan heel intensief zijn omdat voorkomen moet worden dat het paard gaat liggen en blijft liggen. Doorligplekken en beschadigingen moeten absoluut vermeden worden.
- Probeer ervoor te zorgen dat het paard goed blijft eten. Door de irritatie van de slijmvliezen en eventuele koorts kan de eetlust minder zijn. Maak bijvoorbeeld slobber om het paard goed aan het eten te houden.

5. Allergische luchtwegaandoeningen bij het paard

In het najaar en in de winter kunnen we de klok erop gelijk zetten: de hulpvragen over hoestende, snotterende en benauwde paarden stromen binnen. Blijkbaar zijn paarden erg gevoelig op de luchtwegen. Een van de meest voorkomende luchtwegaandoeningen bij het paard is RAO (Recurrent Airway Obstruction), een allergische aandoening die verband houdt met schimmel en stof.

Wat is RAO precies en wat kunnen we eraan doen?

Anatomie van de luchtwegen

Ingeademde lucht komt via de neusholte en luchtpijp in de longen en bronchiën.
De bronchiën vertakken zich steeds kleiner in bronchiolen en uiteindelijk in de longblaasjes.
In de longblaasjes vindt uiteindelijk de gasuitwisseling plaats.

Slijmvlies

Het lichaam kent een aantal manieren om de luchtwegen vrij te houden van bacteriën, virussen, schimmels en irriterende stoffen, zoals fijnstof en ammoniakdampen.

Als eerste zal het lichaam proberen om zaken die niet in de luchtwegen thuishoren buiten de deur te houden met kleine trilhaartjes. Deze kunnen een soort zwiepbeweging maken waardoor (grof) stof naar buiten kan worden gewerkt. Je paard kan gaan niezen of hoesten als mechanisch verdedigingsmechanisme. Ook gezond slijmvlies is een uitstekende barrière om indringers (zoals bacteriën en virussen) uit de bloedbaan (en dus uit het lichaam) te houden en infecties te voorkomen.

Geïrriteerd slijmvlies (van binnenuit door verkeerde voeding of van buitenaf door irriterende stoffen of onvoldoende frisse lucht) is op de lange duur niet meer gezond en daardoor niet meer in staat alle indringers buiten de deur te houden. Veel klachten, waaronder allergieën, zijn terug te voeren op niet-gezonde slijmvliezen.

De slijmvliezen in het lichaam hebben allemaal hun eigen flora, maar wel dezelfde opbouw, zijn gebaat bij dezelfde voedingsstoffen, én staan met elkaar in verbinding. Dit is de reden dat bij slijmvliesklachten soms als eerste aan de darmgezondheid gewerkt moet worden.

Astma is een allergie

Astma voor paarden is geen correcte term, het is RAO. Een paard met RAO heeft een allergie. Deze kan als volgt ontstaan zijn:

Het paard heeft een besmetting opgelopen met een schimmel uit het hooi of uit een bodembedekker zoals stro. Het paard maakt vervolgens antistoffen aan om de schimmelinfectie onschadelijk te maken. Daarvoor gevoelige paarden ontwikkelen een allergie voor de antistoffen die hiervoor in stelling worden gebracht. Door deze immuunreacties reageert het paard ook overgevoelig op andere stoffen zoals meer ‘onschuldig’ stof en micro-organismen.

Het ontstaan hangt dus samen met het risico op besmetting met een schimmel vanuit een verhoogde besmettingsdruk (slechte kwaliteit hooi) en slijmvliezen die geïrriteerd raken waardoor de schimmel meer vat krijgt.

De allergie wordt vervolgens in stand gehouden door stof. Sommige paarden zijn hier gevoeliger voor dan andere. Mogelijk speelt een erfelijke factor hierbij een rol. RAO kan ook op latere leeftijd ontstaan.

Verloop en symptomen

Een paard met RAO hoest. Op het eerste gezicht lijkt het een droge hoest, maar er zit in de achterste luchtwegen wel degelijk taai slijm vast. Door de ophoping van slijm en het proberen dit op te hoesten, moeten de spiervezels die de bronchiolen en longblaasjes openhouden extra hard werken. Hierdoor neemt de diameter en daardoor de effectiviteit van de longblaasjes af en krijgt het paard het benauwd. Afhankelijk van de ernst van de klachten kunnen de volgende symptomen zichtbaar zijn:

- hoesten
- bijgeluiden in de ademhaling
- verwijde/openstaande neusvleugels
- vergrote buikbeweging bij het uitademen
- anusbewegingen bij het ademen

Deze laatste twee punten komen voor bij het ernstig benauwd zijn. Het paard moet dan extra inspanning leveren om de luchtwegen leeg te krijgen. Op den duur is een duidelijke buikgroeve zichtbaar. De paarden kunnen dan minder belast worden en zijn vaak niet meer geschikt voor (top)sport.

Verschil tussen RAO en COPD (dampigheid)

COPD staat voor Chronic Obstructive Pulmonary Disease en is eigenlijk een verzamelnaam voor verschillende chronische longaandoeningen. Wanneer er sprake is van een vermindering van elasticiteit in het longweefsel en wanneer vooral het uitademen met inspanning gepaard gaat, spreken we van COPD. Er wordt ook wel gezegd dat RAO een voorstadium is van COPD. In de volksmond wordt COPD ook wel ‘dampigheid’ genoemd.

Wat te doen?

Het allerbelangrijkste bij paarden met RAO of vergelijkbare klachten is om ze zo veel mogelijk buiten te houden. De stal uit, de weide in. Als het kan jaarrond, 24 uur per dag. Met regenachtig of stormachtig weer is het dan wel belangrijk dat de paarden kunnen schuilen. Paarden zijn van nature niet gemaakt om veel binnen te staan en als de kwaliteit van de lucht te wensen overlaat, kunnen er heel snel luchtwegklachten ontstaan.

Als je paard niet 24/7 naar buiten kan, probeer dit dan in ieder geval zo dicht mogelijk te benaderen. Bijvoorbeeld overdag naar buiten. Het is dan wel belangrijk om echt eens kritisch naar de ventilatie in de stal te kijken. Paarden moeten niet op de tocht staan, maar één raampje open is echt te weinig.

Daarnaast moet er extra aandacht worden besteed aan een goede kwaliteit ruwvoer en bodembedekking. Als de stallen worden uitgemest en opgestrooid, komt er over het algemeen veel stof vrij. Zorg dan dat je paard niet binnen is.

Voldoende ruwvoer is essentieel voor een gezond paard. Veel paarden verdragen kuilvoer (dat al wat minder stoffig is) toch minder goed. Hooi kan ondergedompeld worden in water (niet weken, dat bevordert schimmelgroei en weekt mogelijk nutriënten uit het hooi) om stof te verwijderen.

Aanvullend kan het hooi ook behandeld worden met een mengsel van etherische oliën. Het hooi moet dan (een eindje weg van je paard) worden uitgeschud, gesprayd met het mengsel, omgedraaid en weer goed gesprayd. De etherische oliën verbeteren de zuurstofopname en geven stof minder kans.

Kruiden en belangrijke voedingstoffen

Een paard dat plotseling hoest moet absoluut door een dierenarts gezien worden. Aanvullend kunnen kruiden helpen om het taaie slijm in de achterste luchtwegen op te lossen, het immuunsysteem te ondersteunen (om de schimmelinfectie te overwinnen) en het paard minder benauwd te laten zijn. Daarnaast kunnen kruiden helpen om de slijmvliezen te verzachten.

Naast deze eerste aanpak is voor paarden met RAO twee keer per jaar een reinigingskuur zeker aan te bevelen. Bij allergieën is er sprake van een verhoogde gevoeligheid voor afvalstoffen. Een drainagekuur maakt deze afvalstoffen vrij uit de weefsels zodat deze kunnen worden afgevoerd. Het kan ontstekingen verminderen en rust brengen in het immuunsysteem.

Ook zijn er plantaardige oliën die een ondersteunende werking op de slijmvliezen hebben en een kalmerende invloed bij allergische reacties. Een voorbeeld hiervan is teunisbloemolie.

Als luchtwegklachten in een vergevorderd stadium zijn, zoals wanneer de uitademing extra inspanning vraagt, is het vaak heel moeilijk om je paard enigszins fit te houden. Alle energie gaat immers naar de ademhaling. Een extra boost met vitaminen en mineralen kan dan een goede ondersteuning zijn.

6. Ja, het bestaat écht: hooikoorts bij paarden

Het klinkt misschien een beetje gek, maar dat is het niet: hooikoorts komt wel degelijk voor bij dieren. Bij honden en paarden zien we het regelmatig en in theorie kunnen ook katten last hebben van voorjaarskriebels.

Het lastige van deze aandoening is dat je het makkelijk voor andere klachten aanziet en dan de behandeling niet helemaal klopt. Het is wel belangrijk dat je er iets aan doet, je kunt namelijk je dier moeilijk vragen pollen te vermijden!

Hooikoorts = pollenallergie

Een allergie is eigenlijk een overdreven afweerreactie van het lichaam. Het immuunsysteem reageert op een stof alsof het een bedreiging is, terwijl die stof feitelijk onschadelijk is.

Een gezond dierenlichaam maakt alleen antistoffen aan tegen ziekmakende indringers zoals ongewenste micro-organismen. Bij een allergie maakt het lichaam antistoffen tegen stoffen waarbij dat niet zou moeten. Een allergie kan voor allerlei stoffen bestaan: eiwitten uit voeding, bepaalde materialen (bijvoorbeeld contactallergie voor metaal), vlooien, of ingeademde stoffen (bijvoorbeeld huisstof). En in het geval van hooikoorts is dat voor pollen (ook wel stuifmeel genoemd).

Technisch stukje over allergische reacties in het lichaam

Bij een allergische reactie is de barrièrefunctie niet 100% in orde. Er komt een te groot of verkeerd deeltje door de barrière heen en in de bloedbaan. Het lichaam gaat proberen dit deeltje te vernietigen.

Bij de meeste allergische reacties produceert het afweersysteem bij de eerste blootstelling aan een allergeen de antistof IgE (Immunoglobuline E). IgE bindt zich aan een bepaald type witte bloedcellen in de bloedsomloop (granulocyten) en aan mestcellen (cellen die een rol spelen bij de afweer).

Cellen met IgE op hun oppervlak geven specifieke stoffen af (onder andere histamine) die een zwelling of ontsteking in de omliggende weefsels veroorzaken. Door deze stoffen komt een kettingreactie op gang waarbij weefsels geïrriteerd en beschadigd raken.

Ze veroorzaken daarmee de typische kenmerken van een ontstekingsreactie: pijn, jeuk, roodheid en zwelling.

Symptomen bij paarden

Deze ontstekingsreactie in de slijmvliezen zorgt voor de allergiesymptomen. Bij paarden zien we de volgende klachten:

- sinusitis (bijholteontsteking)
- proesten
- neusuitvloeiing
- schuren met de neus
- hoofdschudden

Is het wel echt een pollenallergie?

Pollenallergie bij dieren kan gemakkelijk verward worden met andere aandoeningen en daarom is het belangrijk een goede diagnose te laten stellen door de dierenarts.

Andere mogelijkheden kunnen zijn:

- allergieën voor andere stoffen
- zonlichtallergie (vooral bij paarden kan dit ook klachten als hoofdschudden veroorzaken!)
- aangezichtspijn
- pijn door het zadel of optoming
- pijn in de rug- of halswervels
- problemen met het gebit

Logboek

Om een goed plan van aanpak te maken, is inzicht nodig. Houd eens bij welke symptomen je dier vertoont en in welke perioden deze optreden. Ook factoren zoals weersomstandigheden, voeding en waar je hebt gewandeld/gereden kunnen belangrijke informatie geven. De Groene Os heeft hiervoor een handig logboekje! Ook de behandelaar kan dit gebruiken om een behandelplan te maken.

Wil je zo'n logboekje bij je bestelling ontvangen? Geef dit bij het afrekenen aan in de bestelnotities en we sturen het mee!

Plan van aanpak

Als je een tijdje hebt bijgehouden welke factoren de klachten verergeren of juist verbeteren, kun je daarop maatregelen nemen. Denk bijvoorbeeld aan waar en wanneer je gaat wandelen of rijden (binnen of buiten, soort natuurgebied, of specifiek ’s ochtends).

Pollen zijn niet te vermijden, maar als duidelijk is op welke planten of bomen gereageerd wordt, kunnen ze op z’n minst van het eigen terrein verwijderd worden.

Middelen

Wegens de claimswetgeving mogen we hier niet ingaan op producten, maar we kunnen wel een aantal inhoudsstoffen aanstippen. Voor het beste advies neem je contact met ons op.
Ja, geef mij advies

Glidkruid

Glidkruid (Scutellaria baicalensis) is een kruid uit de TCM (Traditional Chinese Medicine). De wortel is het meest gebruikte deel van deze plant en wordt door Chinese kruidenspecialisten al eeuwen toegepast bij de behandeling van ‘branderige’ en ‘vurige’ hulpvragen.

Het wordt ook bij last van pollen in de lucht gebruikt omdat het de aanmaak van histamine helpt af te remmen.

Versterk de barrièrefunctie van slijmvliezen met GLA en glutamine

Bij allergieën wil je de slijmvliezen versterken omdat dit een van de eerste afweren van het lichaam is. Een herhaalde allergische reactie kan leiden tot een hyperpermeabele darm.
Bij hooikoorts zijn de slijmvliezen sowieso geïrriteerd. Een beetje hulp kan dus geen kwaad.

Om de slijmvliezen te helpen herstellen kan gammalinoleenzuur (een plantaardig vetzuur uit bijvoorbeeld teunisbloem- of borageolie) ingezet worden. Dit vetzuur kan aan het voer worden toegevoegd om verlichting te geven bij rode, branderige ogen.

Probiotica

De slijmvliezen, huid en darmen zijn een afspiegeling van elkaar en daarom is het bij allergische klachten raadzaam om de darmen extra te ondersteunen. Een supplement met probiotica bevat nuttige darmbacteriën en helpt om de weerstand en het immuunsysteem te verbeteren.

7. Tips tegen stof in de paardenstal

Voor ieder paard is een gezond stalklimaat belangrijk. Hiermee voorkom je luchtwegklachten en kun je - als ze er al zijn - de klachten managen.

Zo kan je paard in een stoffige omgeving een stofallergie (pagina 15) ontwikkelen en loop je het risico dat een luchtweginfectie chronisch wordt (pagina 8).

Voor veel paarden zou 24/7 buiten het meest ideaal zijn. Helaas gaat dat voor veel paarden in Nederland niet, dus hebben we het te doen met gedeeltelijk buiten, gedeeltelijk op stal. In dit blog een aantal tips om stof tegen te gaan en het stalklimaat aangenaam en gezond te maken. Stof is een grote boosdoener van luchtwegklachten, maar vergeet ook de ammoniakdampen niet.

1. Zorg voor zo veel mogelijk frisse lucht zonder dat het gaat tochten. Doe je paarden lekker naar buiten wanneer dat kan. Als ze toch op stal moeten, zorg dan dat de deur open kan en besteed aandacht aan de luchtstroming.
2. Zowel ruwvoer als krachtvoer kunnen veel stof bevatten, zeker als ze van mindere kwaliteit zijn. Hooi hoort fris te ruiken en moet niet te oud zijn of in slechte weersomstandigheden geoogst. Bij alle soorten voer is de manier van opslag van cruciaal belang. Ook krachtvoer moet niet te lang staan; koop een verpakking die past bij de hoeveelheid die je verbruikt.
3. Krachtvoer kun je, voordat je het geeft, een beetje natmaken door het te sprayen of te besprenkelen met water zodat stof minder dwarrelt.
4. Als je gaat vegen of de stal opstrooien, doe dan eerst de paarden naar buiten. Voor het vegen kun je ook de gang natmaken met een sproeier of gieter zodat het stof zich minder door de lucht verspreidt.

5. Hooi kun je ook weken, gebruik hiervoor bijvoorbeeld een grote badkuip. Het gaat erom dat het hooi door en door nat is, maar week het niet langer dan ongeveer 10 minuten anders kunnen er voedingsstoffen verloren gaan.
6. Voer het hooi op de grond en niet hoog in een hooinet of hooiruif. Vanaf de grond eten is de natuurlijke houding voor een paard en zo valt er minder stof in de neus (en ogen). Geef ruim voldoende, zodat je paard niet de hele bodem kaal hoeft te eten waar ook vaak kleine troepjes liggen.
7. Het ruwvoer en de bodembedekking van de stal kun je ook heel goed sprayen met een mengsel van water en etherische oliën. De Silverlinde verkoopt een kant-en-klaar mengsel, maar je kunt ook zelf aan het mengen slaan. Schud het hooi uit (weg van je paard) en bespray het rijkelijk aan alle kanten voordat je het voert.
8. Zeker in de zomer is paardrijden een stoffige aangelegenheid. De rijbaan en paddocks kun je regelmatig sproeien, zeker als het warm en droog weer is. Bij ruiterpaden kan dit natuurlijk niet, maar het kan wel verschil maken waar je gaat rijden.
   Grassige polderpaden zijn vaak minder stoffig dan bospaden. ’s Ochtends vroeg is er vaak ook een beetje dauw en dat kan ook fijn zijn voor stofgevoelige paarden.
9. Kijk eens kritisch naar welke bodembedekker je gebruikt. Oud stro en heel fijn zaagsel zijn erg stoffig. Houtvezels of zelfs papier bevatten veel minder stof.
10. Mest iedere dag uit, dit helpt ook tegen de ammoniakdamp. Eenmaal per week is een goede frequentie voor een grote schoonmaakbeurt. Haal de hele stal leeg terwijl de paarden buiten staan. Met een ragebol kun je het plafond stofvrij maken. Maak dan de vloer schoon met een tuinslang of hogedrukreiniger voordat je weer gaat opstrooien.

8. Onkruid of geneeskrachtige plant? Het gebruik van kleefkruid voor dieren

Onder tuinders is het een berucht onkruid. Kinderen kunnen er heerlijk mee spelen. Paarden, honden en konijnen eten het meestal graag, en het is nog gezond ook! Waar we het over hebben? Over kleefkruid, een plantje dat al sinds de Middeleeuwen als geneeskrachtig kruid gebruikt wordt.

Kleefkruid grazen

Kleefkruid (Galium aparine) is een ijzersterk plantje dat weinig eisen stelt aan de grond waarin hij groeit. Toch heb ik maar weinig 'last' van kleefkruid in onze tuin. Mijn hond Ivy is er namelijk dol op en graast het, zeker in de lente, fanatiek weg.

Dit kruid wordt in de kruidengeneeskunde weleens over het hoofd gezien en dat is zonde. Het is inheems, groeit makkelijk en heeft verschillende nuttige toepassingen voor mens en dier!

Eetbaar als groente

Van kleefkruid worden de bovengrondse plantendelen gebruikt. Vroeg in het voorjaar, als de blaadjes nog sappig zijn, kun je kleefkruid rauw eten als groente, bijvoorbeeld door een salade. Later in het seizoen worden de blaadjes taaier en kun je het beter door de soep snipperen of er thee van te zetten. Het heeft een vochtafdrijvend effect.

Gezondheidsvoordelen van kleefkruid

Kleefkruid ondersteunt de lymfereiniging en drainage. Dit kan bijvoorbeeld helpen wanneer de klieren in de keel opgezet zijn.

Net als veel inheemse groene kruiden kun je kleefkruid ook als lentetonicum toepassen. Zeker vroeger werden dergelijke kruiden gebruikt om van de winter te herstellen en om afvalstoffen te verwijderen en nuttige mineralen op te nemen. Tegenwoordig komen voedingstekorten door een strenge winter een stuk minder voor, maar de lente is nog steeds een uitgelezen moment om het lichaam (preventief) te ondersteunen met een detox.

Kleefkruid voor paarden

Paarden eten over het algemeen graag kleefkruid. Als er her en der wat van in de wei staat, grazen ze het vaak zo weg. Als het veel is en het gras en andere kruiden verdringt, kan het nodig zijn het weg te halen. Gebruik hiervoor geen gif. Sowieso is het de vraag of dat op de lange termijn handig is, kleefkruid doet het namelijk prima op vervuilde en uitgeputte grond. Als je het kleefkruid wiedt, kun je het daarna je paard(en) voeren of gebruiken voor jezelf. Je kunt het ook eerst drogen en daarna voeren.

Als je op eigen houtje kruiden gaat voeren moet je natuurlijk wel weten wat je aan doen bent, zelfs met een veilig kruid als kleefkruid, omdat verwarring over de soort kan ontstaan. Een veilige optie is om een supplement te gebruiken. Bij De Groene Os verwerken we kleefkruid in een luchtwegenmix vanwege de verzorgende eigenschappen voor de luchtwegen.

9. Zin en onzin over knoflook voeren aan dieren

Knoflook, de een voert het al jaren aan z'n paard en zweert erbij, terwijl de ander begint te steigeren zodra het woord knoflook valt omdat het giftig voor dieren zou zijn.

In dit artikel wil ik zo eerlijk mogelijke informatie geven over alles wat erover bekend is. We hebben er geen aandelen in en we verkopen het ook niet, maar zien in sommige gevallen wel de voordelen van knoflook.

Waarom wordt knoflook gebruikt?

Knoflook wordt al eeuwenlang voor van alles en nog wat toegepast bij zowel mensen als dieren. Onderzocht zijn de effecten bij:

- luchtweginfecties, knoflook verwijdert slijm uit de luchtwegen
- hoesten
- het remmen (of zelfs doden) van de groei van verschillende bacteriën en schimmels
- het ondersteunen bij hyperlipemie (vet in het bloed)
- hart- en vaataandoeningen, knoflook bevordert de bloedcirculatie
- de positieve invloed op de bloedvaten
- het ondersteunend inzetten van knoflook bij diabetes

Bij paarden wordt het veel gebruikt tegen vliegen, muggen en horzels. Veel eigenaren hebben hier positieve ervaringen mee, maar er is geen bewijs voor dat het werkt.

Er zijn enkele onderzoeken geweest naar het effect van knoflook op wormen. Hoewel er verschillende toepassingsvormen van knoflook zijn, is er tot nu toe geen effect op dit vlak aan te tonen.

Eigenschappen van knoflook

Knoflook heeft een grote variëteit aan inhoudsstoffen, zoals complexe koolhydraten, etherische oliën, organische zwavelverbindingen en enzymen. Het heeft verschillende effecten op het bloed, waaronder het verminderen van de stolbaarheid en het werkt bloeddrukverlagend en ontkrampend op de bloedvaten.

Knoflook is algemeen weerstandverhogend en werkt tegen allerlei microben.

Vers of extract

Er zijn verschillende supplementen met knoflook, zoals etherische olie, extracten, gedroogde korrels, poeder, gefermenteerde producten en het wordt regelmatig verwerkt in voer.

Juist omdat er zulke verschillende toepassingsvormen en doseringen gebruikt worden, is het vergelijken van de verschillende onderzoeken best lastig. Als je knoflook wilt gebruiken, kun je het beste verse rauwe knoflook nemen omdat dit nog alle nuttige enzymactiviteit bevat en niet té geconcentreerd is.

Ik kwam een onderzoek tegen waarbij een bepaald type gerijpt knoflookextract (aged garlic) erg goed werd verdragen. In andere onderzoeken blijken extracten juist weer vaker aanleiding te geven tot maag- en darmklachten.

Bloedarmoede door knoflook

De controverse rondom knoflook heeft te maken met het feit dat het familie van de ui is en dat er door vergiftigingen met wilde uien al veel dieren in de problemen zijn gekomen. Uien zouden nooit aan honden, katten of paarden gevoerd moeten worden, die zijn giftig.

Het langdurig of in zeer hoge hoeveelheden (of in een zeer geconcentreerde versie) voeren van knoflook kan aanleiding geven tot een bepaald type bloedarmoede bij honden, katten en paarden. Er zijn namelijk verschillende inhoudsstoffen in knoflook die in hoge doseringen rode bloedcellen kunnen afbreken:

- Thiosulfaat veroorzaakt oxidatieve schade aan rode bloedcellen. Symptomen van bloedarmoede zijn bleke slijmvliezen, snelle ademhaling, sloomheid, zwakte, geelzucht en donker gekleurde urine.
- Het stofje N-propyl disulfide is ook een grote verdachte als rode bloedcellen kapot gaan omdat het de activiteit van glucose-6-fosfaatdehydrogenase in rode bloedcellen vermindert waardoor regeneratie niet meer mogelijk is.
- Zeker als extracten gebruikt worden kan knoflook maag- en darmklachten geven zoals braken en diarree.

Toxische dosis van knoflook

In de biologie kom je deze uitspraak regelmatig tegen: alles is vergif. Uiteindelijk heeft alles een toxische dosis. Voor paarden treden negatieve effecten op bij 0,2 gram per kg lichaamsgewicht per dag. Een paard van 400 kilo zou je dan zo'n 80 gram moeten voeren, dit zijn zo'n 20 teentjes. Een teentje knoflook weegt ongeveer 4 gram.

Kwetsbare dieren

Er zijn bepaalde hondenrassen zoals Akita's en Shiba's met een hogere gevoeligheid voor het ontwikkelen van bloedarmoede door problemen door N-propyl disulfide.

Ook katten zijn gevoelig voor het ontwikkelen van bloedarmoede doordat hun hemoglobine meer aangrijppunten voor oxidatie heeft dan die van honden en mensen.

Ook paarden die zeer hoog in training staan kunnen hiervoor gevoelig zijn.

Aan drachtige en lacterende dieren is het geven van knoflook niet aan te raden.

Conclusie

Knoflook is een prachtig kruid dat al eeuwenlang met goed resultaat wordt toegepast. Het is ook een heel krachtige plant en als onderdeel van de alliumfamilie giftig voor veel diersoorten. Ook hier geldt, de dosis maakt het vergif. Met andere woorden: alles is uiteindelijk giftig als de hoeveelheid maar groot genoeg is. Mijn advies zou zijn om, als je knoflook wilt gebruiken, het echt te zien als een medicijn: kies de juiste dosis en gebruik het tijdelijk, dus niet standaard door het voer.

Toch kan het voor kwetsbare dieren een goede keus zijn om verder te zoeken naar een ander kruid met vergelijkbare toepassingen. Twijfel je? Neem contact op met iemand met verstand van dieren én kruiden.

10. De 10 toepassingen van zoethout

Ben je vroeger weleens bij de drogist naar binnen gelopen om voor een paar cent een stokje zoethout te halen? (Dit kan nog altijd bij Drogisterij van der Pigge in Haarlem!)

Ik herinner me de geuren nog steeds: het oude pand, de boenwas op de houten toonbank, al die verschillende kruiden en specerijen, de dropjes, het hennapoeder (waar ik samen met mijn moeder eigenlijk voor kwam), en natuurlijk de stokjes zoethout. Heerlijk! Behalve dat zoethout een lekkere zoete smaak heeft, is het ook nog een heel nuttig kruid.

Zoethout

Zoethout (Glycyrrhiza glabra) wordt zowel in de Westerse, Chinese als Ayurvedische kruidengeneeskunst toegepast. Glycyrrhiza komt van het Grieks: zoete wortel. Glabra is mogelijk afgeleid van het Latijnse ‘glaber’ dat duidt op zacht en haarloos. Dit kan verwijzen naar zowel de wortels als de peulen.

Traditioneel wordt zoethout gebruikt om de keel te verzachten. Een fijne bijwerking is dat het ook de bittere smaak van veel kruidenmiddelen verdoezelt zodat deze veel beter smaken.

Tegenwoordig is zoethout een van de best onderzochte kruidengeneesmiddelen.
Het hoofdbestanddeel ervan is glycyrrhizin. Deze inhoudsstof is verantwoordelijk voor veel van de toepassingen. Andere belangrijke stoffen zijn flavonoïden (antioxidanten) en fyto-oestrogenen. Fyto-oestrogenen kunnen gebruikt worden bij hormonale klachten.
Voor dieren is dit vaak minder van belang.

Toepassingen

Ook voor dieren is zoethout een fantastisch kruid:

- Het bevordert de eetlust. Dit vanwege de lekkere, zoete smaak en omdat het helpt tegen misselijkheid.
- Dankzij de smaak worden supplementen vaak beter gegeten.

- Het verzacht geïrriteerde slijmvliezen van de luchtwegen, waardoor het kan worden gebruikt tegen hoesten.
- Het werkt krampwerend op de bronchiën, waardoor een kramphoest voorkomen wordt.
- Zoethoutpoeder helpt om slijm los te maken waardoor makkelijker wordt opgelost. Het onderdrukt de hoest dus niet (hoest onderdrukken is meestal niet gunstig).
- Het is ontstekingsremmend en antibacterieel.
- Het is goed onderzocht bij de toepassing tegen maagzweren. Het werkt dodend op de bacterie die verantwoordelijk is voor maagzweren: de Helicobacter pylori.
- Samen met mariadistel (Silybum marianum) kan het worden ingezet om de lever te helpen herstellen na een hepatitis.
- Het is een sterke antioxidant.
- Het werkt verzachtend bij geïrriteerde slijmvliezen van de luchtwegen en slokdarm. Het kan bijvoorbeeld worden gebruikt als een dier last heeft van maagzuur of als de slokdarm geïrriteerd als gevolg van veel overgeven.

Wanneer niet?

Naast al deze toepassingen is er nóg iets wat zoethout doet en dat is het verhogen van de bloeddruk. Als deze te laag is (wat niet zo vaak voorkomt) kan zoethout hier natuurlijk mooi voor gebruikt worden. Als de bloeddruk echter al te hoog is, kan zoethout beter vermeden worden.

Tijdens de dracht is de bloeddruk in de meeste gevallen ook verhoogd. Om deze reden is het gebruik van hoge doseringen zoethout dan ook niet aan te raden.

Advies

Denk je dat je dier behoefte heeft aan een beetje ondersteuning en dat zoethout zou kunnen helpen? De Groene Os heeft verschillende producten met topkwaliteit zoethout.

11. De 5 bewezen toepassingen van L-lysine

Er bestaan voedingssupplementen waar altijd wat onduidelijkheid omheen hangt. L-lysine is zo'n supplement. Is het nu wel of geen essentieel aminozuur? Het is het bekendst om zijn gebruik bij virusinfecties, maar is de effectiviteit ervan wel bewezen? Wij zetten de feiten graag voor je op een rijtje.

Wat is het?

L-lysine is een essentieel aminozuur voor verreweg de meeste diersoorten. Essentieel betekent dat het in voldoende mate met de voeding moet worden ingenomen, het lichaam kan het namelijk niet zelf maken. Aminozuren zijn de bouwblokjes voor eiwitten, die in het lichaam voor allerlei herstelwerkzaamheden worden gebruikt.

De 'L' voor de naam geeft aan dat dit het natuurlijke, goed opneembare aminozuur is.

Rol van lysine in het lichaam

Het lichaam gebruikt lysine voor de aanmaak van enzymen, hormonen en antilichamen én voor de aanmaak van bot en collageen. Het komt veel voor in spierweefsel en helpt de opname van calcium vanuit de darm. De meest opvallende eigenschap van lysine is de werking tegen virale infecties in algemene zin.

Een mogelijk lysinetekort kun je herkennen aan:

- angst
- spierzwakte
- chronische vermoeidheid, afnemend concentratievermogen
- vertraagde groei
- bloedarmoede
- verminderde immuniteit

Dit zijn stuk voor stuk signalen om serieus te nemen en ook vrij aspecifiek, er kan van alles aan de hand zijn. Het is aan de behandelaar om een diagnose te stellen en een behandelplan te maken.

Waar kun je lysine bij toepassen?

1. **Virale infecties zoals rhinopneumonie en wratjes**
   De antagonist (stof met tegengestelde werking) van lysine is arginine. Deze stof dient als voedingsbodem voor virussen. Onderzoek heeft aangetoond dat als de verhouding tussen arginine en lysine maar groot genoeg is (dus veel lysine en weinig arginine) virussen zich niet goed kunnen voeden en vermenigvuldigen. Het effect is het grootst bij bepaalde herpesvirussen, maar het kan ook goed bij een algeheel verminderde weerstand worden gebruikt. Omdat arginine en lysine een competitie met elkaar aangaan om opgenomen te worden in de darm, kun je lysine voor het beste resultaat beter apart van het voer geven.

2. **Angsten en gebrek aan concentratie**
   Verschillende studies laten zien dat langdurig te lage inname van lysine kan zorgen voor minder stressbestendigheid en het toenemen van angst. In dierstudies is duidelijk geworden dat lysine invloed heeft op de serotoninehuishouding en daarmee van invloed is op de stressbestendigheid en op darmklachten in relatie met stress.

3. **Spierzwakte**
   Lysine komt veel voor in het spierweefsel. Onderzoek heeft aangetoond dat extra lysine-inname gedurende 2 maanden de spierkracht doet toenemen. Dit onderzoek is gedaan bij mannen met zowel een goede als een te lage voedselinname. Voor dieren kunnen we het dus mogelijk gebruiken bij een verminderde eetlust en er kans is op spieratrofie.

4. **IJzer- en calciumtekort**
   Lysine verbetert de ijzeropname en kan de ijzerstatus verder verbeteren als ijzersuppletie onvoldoende resultaat heeft. Ook verbetert lysine de calciumopname. Bij beide tekorten moet natuurlijk wel goed gekeken worden waar dit door veroorzaakt wordt. Eventuele onderliggende aandoeningen en/of verkeerde voeding moeten worden aangepakt.

5. **Botopbouw, collageenvorming en versterking bindweefsel**
   Vooral in de groei is lysine belangrijk om een gezond bewegingsapparaat te kunnen ontwikkelen. Als er twijfels zijn of een dier wel genoeg lysine binnenkrijgt, bijvoorbeeld door een slechte eetlust of voedingstoestand, kan extra aanvulling een goed idee zijn.

Op zoek naar een goed product

Vitamine B6 vormt een goede combinatie met L-lysine omdat het de opname ervan verbetert. Daarnaast is B6 zelf ook van belang voor de immuniteit omdat het nodig is voor de aanmaak van afweercellen. Graag een persoonlijk advies? Mail ons!

Gevaren van het gebruik van L-lysine

L-lysine is erg veilig om te gebruiken. In normale, aanbevolen doseringen komen eigenlijk geen bijwerkingen voor. Er zijn een paar meldingen van spijsverteringsklachten. Er is een onderzoek gedaan waarbij bleek dat lysine nierschade kon veroorzaken. De gebruikte doseringen waren daarbij echter extreem hoog. Voor dieren is het dus zeker aan te raden je aan de gebruiksaanwijzing te houden.

Omdat lysine en arginine elkaars antagonisten zijn, kan langdurig gebruik van lysine de argininestatus verlagen. Geef lysine daarom apart van het voer en gebruik het steeds maximaal 2 maanden achtereen.

12. Een aantal populaire luchtwegkruiden

De meeste paardeneigenaren hebben wel wat kruidenpoeders in de kast staan voor de luchtwegen van hun paarden. Kruiden kunnen dan ook uitstekend helpen om het slijmvlies van de luchtwegen te verzachten, het immuunsysteem te ondersteunen en om te helpen slijm op te lossen.

Fenegriek

Fenegriek of Foenegriek (Trigonella foenum-graecum) is een kruid dat door veel paardeneigenaren gebruikt wordt.

Dit kruid heeft een positieve werking op de luchtwegen en laat zich goed combineren met andere kruiden. Bij luchtwegklachten heeft fenegriek een brede werking. Zo werkt het ontstekingswerend en slijmoplossend, bevordert het ophoesten en ondersteunt het de weerstand.

Fenegriek prikkelt de baarmoeder en mag daarom niet tijdens de dracht gegeven worden. Voor lacterende dieren is het juist een mooi kruid om de melkproductie op gang te brengen.

In de paardensport wordt fenegriek veel gevoerd, onder andere vanwege de versterkende werking. Het verbetert de conditie van verzwakte en vermagerde dieren of na de dracht.

IJslands mos (Cetraria islandica)

IJslands mos is een bijzonder plantje: het is een symbiose tussen een korstmos en een schimmel en kan overleven onder zeer barre omstandigheden.

Door de unieke combinatie van slijmstoffen en bitterstoffen is dit kruid zeer breed inzetbaar. Het is een bekend middel voor de luchtwegen en slijmvliezen, terwijl het tegelijkertijd de spijsvertering stimuleert. Recente onderzoeken tonen aan dat het ook antioxidatieve eigenschappen heeft en dan met name in het maagdarmkanaal. Sommige van deze onderzoeken zijn specifiek gericht op het effect op de Helicobacter pylori, de meest bekende bacterie die maagzweren veroorzaakt.

IJslands mos kan voor dieren goed gebruikt worden bij verschillende luchtwegklachten. Ook bij problemen met de maag kun je IJslands mos goed toepassen.

Rode zonnehoed (Echinacea purpurea)

Tegenwoordig is rode zonnehoed een van de meest verkochte kruidenmiddelen. Toch staat nog regelmatig de werkzaamheid ter discussie. Dat is eigenlijk vreemd, want de World Health Organisation ondersteunt de in- en uitwendig toepassingen van dit kruid.

De meest bekende daarvan is toch wel het gebruik bij verkoudheden en griepverschijnselen. Voor een deel heeft dit te maken met de antibiotische werking van rode zonnehoed, maar nog belangrijker is de inwerking op het niet-specifieke immuunsysteem. Het kruid stimuleert de aanmaak en activiteit van ‘natural killer-cellen’.

De functie van deze cellen is het herkennen van indringers en deze onschadelijk maken. Hierdoor raakt een bestaande infectie sneller onder controle en wordt de duur van infectie verkort.

Rode zonnehoed is dan ook met name effectief om toe te dienen als er een probleem is en niet zozeer voor preventief gebruik. Sommige mensen zweren echter bij het preventief gebruik (zeker als de R in de maand zit). Om het immuunsysteem niet continue te prikkelen is het dan het beste om een kuur te doen van 3 weken innemen en vervolgens 2 weken niet. Daarna dit eventueel herhalen.

Door het stimulerende effect van rode zonnehoed op het immuunsysteem kan dit kruid uitstekend worden toegepast bij dieren. Bij uitwendig gebruik werkt rode zonnehoed antiseptisch en wordt het lichaam gestimuleerd tot de aanmaak van gezond weefsel. Inwendig is het toepasbaar om de weerstand te verhogen. Het helpt bij zowel acute als chronische infecties en vermindert de ontstekingsgevoeligheid. Zodoende kan rode zonnehoed worden ingezet bij verschillende klachten waaronder luchtweginfecties en problemen in het mondgebied.

Glidkruid (Scutellaria baicalensis)

Scutellaria baicalensis, ook wel skullcap genoemd, groeit van oorsprong in delen van Rusland, Mongolië, Japan, China en Korea. Het kruid wordt al zeer lang in de Chinese kruidengeneeskunde gebruikt. In China zijn houten tabletten uit de tweede eeuw gevonden waar glidkruid op genoemd wordt als kruid tegen allerlei kwaaltjes.

Glidkruid wordt gezien als een natuurlijk antihistaminicum en kan worden ingezet als ondersteunend middel bij verschillende allergische reacties. Bij gebruik van glidkruid is het lichaam in staat minder heftig te reageren op een prikkel van buitenaf. Maar dit kruid heeft meerdere toepassingen, zo werkt het rustgevend en verzacht het de luchtwegen.

Daarbij heeft glidkruid ook nog ontstekingsremmende eigenschappen waardoor het bij huidaandoeningen een secundaire bacteriële infectie (bijvoorbeeld geïnfecteerd eczeem) tegengaat. Deze veelzijdigheid dankt het aan de ruime aanwezigheid van bioflavonoïden. Dit zijn krachtige antioxidanten die in het lichaam vrije radicalen afvangen.

Glidkruid geeft verlichting wanneer er pollen in de lucht zijn en werkt kalmerend bij een onrustig huidbeeld. Het kan worden ingezet wanneer er al klachten zijn. In het seizoen waarin er geen klachten zijn, is het goed het lichaam systematisch te ondersteunen en het immuunsysteem in balans te brengen.

Wierookboom (Boswellia serrata)

Wierookboom mag zich de laatste jaren flink in de belangstelling van de wetenschap verheugen. Een fijne bijkomstigheid is dat het daardoor een goed onderzocht middel is. Uit laboratoriumonderzoek blijkt dat de boswelliazuren uit de hars van deze plant zich binden aan een enzym, 5-lipoxygenase, dat leukotrienes produceert. Leukotrienes worden verantwoordelijk gehouden voor het in stand houden van chronische ontstekingen.

Bij mensen en dieren heeft dit middel een licht pijnstillende en ontstekingsremmende werking, zonder de nadelige gevolgen op het maagslijmvlies en de bloedstolling zoals die bij synthetische pijnstilling kunnen optreden. Onderzoek bij vrijwilligers toont onder andere de werkzaamheid aan bij astma, osteoartritis en colitis ulcerosa. Daarbij was de verdraagzaamheid zeer goed.

Wierookboom laat zich uitstekend inzetten voor onze dieren. Zonder dat we het ons realiseren, is er bij veel aandoeningen altijd wel sprake van een bepaalde vorm van ontsteking. Wierookboom kan daarbij helpen. Klachten waarbij dit kruid verlichting kan geven zijn bijvoorbeeld artrose en artritis, ontstekingen in het maagdarmkanaal en verschillende luchtwegproblemen zoals COPD en chronische bronchitis. Voor het beste resultaat is het raadzaam om een combinatie van middelen toe te dienen en niet alleen de ontsteking aan te pakken, maar ook het lichaam te versterken zodat ontstekingen minder makkelijk optreden.

Wil je kruiden of andere natuurlijke middelen voor je paard gebruiken?

We helpen je graag met een individueel advies. Dat kan via de volgende manieren:

- Via ons gratis dierenartsenspreekuur iedere woensdag- en vrijdagochtend van 9.00 tot 13.00 op 023-5348469. Het spreekuur is bedoeld voor kort natuurgeneeskundig advies en niet voor acute zorg of spoed, dat hoort thuis bij de behandeld dierenarts.
- Via e-mail op info@degroeneos.nl.
- Wil je meer tijd en aandacht? Dan kun je gebruik maken van ons Groene Kennisconsult.

*****